

Johann Heinrich Becker

Programma Qvo Rector Vniversitatis Rostochiensis, Ioan. Henricvs Becker, S. S. Theol. Doct. Et Prof. P. O. ... S. Michäelis Festvm Pro More Indicit, Illvdqve, In Honorem Angeli Increati, Pio Cvltv Celebrandvm Civibvs Acad. Honoratissimis De Meliore Commendat: Praemissa Adsertione, Qvod Grata Cacodaemoni Opera Praestetvr Eivsque Regni Magnopere Intersit, Vt, De Diabolo Doctrinam Fabvlam Esse, Illvmqve Ne Existere Qvidem, Hominibvs Persvadeatvr

Rostochii: Litteris Adlerianis, [1772?]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1004037848>

Druck Freier Zugang

T. 512.

1772. Michael.

~~M-1256.~~ 408.

PROGRAMMA

QVO

RECTOR VNIVERSITATIS ROSTOCHIENSIS,

IOAN. HENRICVS BECKER,

S. S. THEOL. DOCT. ET PROF. P. O., FAC. THEOL.

HODIE DECANVS,

S. MICHÄELIS FESTVM

PRO MORE INDICIT,

ILLVDQVE, IN HONOREM ANGELI INCREATI,

PIO CVLTV CELEBRANDVM

CIVIBVS ACAD. HONORATISSIMIS DE MELIORE

COMMENDAT:

PRAEMISSA ADSERTIONE,

QVOD GRATA CACODAEMONI OPERA PRAESTETVR,

EIVSQVE REGNI MAGNOPERE INTERSIT,

VT,

DE DIABOLO DOCTRINAM FABVLAM ESSE,

ILLVMQVE NE EXISTERE QVIDEM,

HOMINIBVS PERSVADEAT

ROSTOCHII,

LITTERIS ADLERIANIS,

M. 1256

408

2 MICHIGAN HISTORICAL SOCIETY

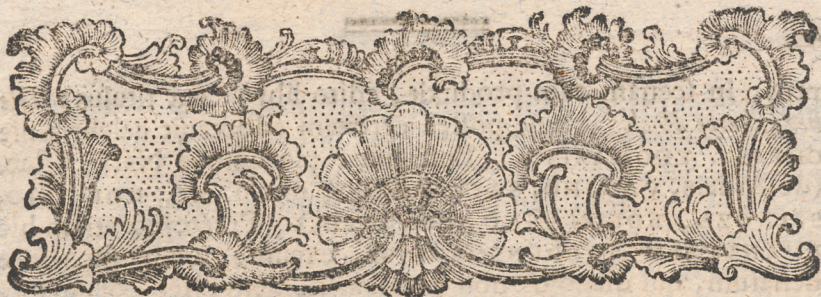
REVERSE BEGINS MAGNIFICENT INTEREST

DE DIASOLO DOCTRINAM. PAVIAM. ESSSE.

ALLYMOVÉ NE EXISTENT OVAJDE

844

Adaemonismus, error ille, quo praecipue diaboli, seu spiritus maligni, aut operationes et effectus solum, aut existentia simul, negantur, satis est antiquus. Immo olim de *Sadducaeis* refert *Lucas, Actor. XXIII. 8*, quod dicant: *non esse resurrectionem, neque angelum, neque spiritum*, hinc neque diabolum ^{a)}. In ecclesia christiana error is non inualuit ante saeculum XVIII ^{b)}, quo BALTHAS. BECKER, Theologus Reformatus Franequeramus, Philosophiae Cartesianae totus adhaerens,

a) An Sadducaei existentiam spirituum angelicorum solum, an vero praeter corpus, nihil credentes, animae etiam humanae, qua substantia spiritualis, a corpore diuersa est, existentiam negauerint, inter eruditos disputatur. Vltimum autem inde verosimile est, quod Christus, resurrectionem mortuorum contra eos probaturus, e nomine DEI, quo semet appellet: DEVM Abrahami, Isaaci et Iacobi, addat; *atqui non mortuorum, sed viventium DEVS est; viuunt enim ipsi omnes, Luc. XX. 38*. Nisi enim anima superesset post mortem corporis, DEVS esset DEVS mortuorum et non-existentium; quodsi vero mortui DEO viuunt, viuunt ei qua partem alteram spiritum nempe, seu animam, quae cum corpore non moritur. Posita autem animarum Abrahami, Isaaci, et Iacobi post mortem corporis, pridem cinesacti, vita, ponitur illorum resurrectio, quia anima, hominis, non est totus homo; hinc totus Abraham, Isaac, et Iacobus, non nisi per redunitas cum resuscitandis corporibus animas, in resurrectione restitui possunt.

b) De Anabaptistis tamen sui aevi CHEMNITIVS, loco, de creatione angelorum, scribit, quod spirituum, tanquam creaturarum substantia-
lium, existentiam non admittant, sed per angelos bonos intelligant

rens, in scenam eam produxit, edito libro, cui titulus: *Die bezauberte Welt*. Hunc postea errorem adoptavit celebris ille CHRIST. THOMASIVS. Post hunc plerumque Naturalistae. (de Atheis, VANINO, GAFFARELLO, CARDANO, HOBBSIO, SPINOZA, EDELMANNO, non dicam). Praetereo etiam hic EMANVELEM SWEDENBORGIVM, exeunte anno superiore denatum, qui diabolos non negabat quidem; sed eorum nomine animas malorum hominum damnatas intelligi debere, contendebat. BALTH. BECKERI errorem recoxit nostris diebus, quod satis notum, Dr. IOH. SALOM. SEMLERVS. An prope absint, D. WILH. ABR. TELLERVS, et denatus nuper IVL. GVSTAV. ALBERTI, apud Hamburgenses Verbi divini Minister, meum hic non est arbitrari c). Omnium tandem nuperrime Adaemonismum proposuit et incrustavit Autor quidam

DEI custodiam, piis paratam; per angelos malos autem DEI potentiam, quam, homines puniendo, demonstret. WOLFGANG. MUSCVLVVS, in *Matth. IV*, fugienda est, inquit: temeritas impiorum hominum, qui ausi sunt, dictionem diaboli de pravo quodam homine, qui Christum in solitudine tentaverit, exponere; quia negant, esse spiritus malos, quos diabolos et daemones vocamus. MUSCVLVVS an his verbis ad Anabaptistas, an ad alios respexerit? nescio; de David Georgianis notum est, quod per angelos bonos intellexerint ipsius DEI essentiam, virtutes, operationes, et voluntatem; per diabolos autem malitiam inobedientiam, apostasiam, et hominis voluntatem rebellem, immo impium hominem ipsum. Vid. HOORNBECKIVS, in *Summa Controuers. Cap. de Libertinis*.

- c) Vterque ex edito libro suo doctrinali de angelis doctrinam simpliciter praeteriit, nec bonorum, nec malorum ullam faciens mentionem. Vnde, occasione editi a Dn. ALBERTI: *Anleitung zum Gespräch über die Religion in kurzen Sätzen, besonders zur Unterweisung der Jugend; Hamb. 1772*, motus publici contigerunt, variaeque scripta pro et contra S. R. Dn. GOETZIVM et Dn. ALBERTI emanarunt. Recensiones libelli non concordant; laudatur ab his, culpatur ab illis. Prodiit interim absque auctoris nomine: *Gewissens-Rüge für den Sünder, der durch sein sogenantes Ermunterungs-Schreiben an H. Past. Goetze in Hamburg, ein öffentliches Aergernis gegeben hat, Frcf. et Leipz. 1772*. Accusatur Dn. ALBERTI, quod cum Nouatoribus fecerit, ad Indifferentissimum pronus, et, in non paucis abeat ab Aug. Confessione. Tandem, quod dictus eius libellus pluribus adhuc erroribus scateat. Qui vel mitissime de eo sentit, sine monitis illum non dimittit.

dam anonymus, Vir doctus et ingenii subtilis, reperens autem ex parte ea, quae ante ipsum plures, quos iam memoravi, prae-
cinerunt. Luci enim publicae exposuit: *Freye Betrachtungen
über die Religion, für denkende Leser, Halle 1771.* Vbi Capite
tertio: von *Daemonen, Teufel, Satan, und Hölle*, omnes non
modo operationes Cacodaemonis, verum etiam eius existen-
tiam ipsam, qua substantia spiritalis et intelligens est, negat;
immo eo procedit, ut etiam existentiam bonorum angelorum,
quatenus sunt creati a DEO spiritus, per se subsistentes, sancti,
sapientes, ac fortes, diffiteatur. Quare extra DEVM, et animam
humanam, veri nominis spiritum nullum agnoscere videtur.
Quo pacto hic auctor in sensu maxime completo Adaemonista
appellari meretur. Positiuis tamen, validisque rationibus opi-
niones suas, sacrae scripturae e diametro aduersas, quas autem
tamquam probabiles, et rationi amicas, speciosa ingenii arte
profert, neutiquam suffulcit; sed Scripturae oracula, dicta, nar-
rationesque, repudiato omni sensu proprio, nativo et literalis,
pro lubitu, ac parabolice, exponit, et operationum angelica-
rum non minus, quam diabolicarum exempla biblica, postha-
bitis simpliciter regulis exegeticis cunctis; in allegorias vertit.

Quid, ita procedendo, atque vim, quam sine culpa nemo
aequus interpret, in autore quodam profano exponendo, ten-
tare posse, existimabit, S. Scripturae litterae inferendo, pro
scopo habeat? vix apparet. Equidem et hic, Rationalismum
pro incitamento esse, inde colligo, quod autor putat, adsum-
tis suis, de spiritibus, Scripturae interpretamentis remoueri
Naturalistis obstacula, quae obsint, quo minus de Scripturae,
et Religionis Christianae diuinitate conuinci queant. Verum,
quod dentur Spiritus, creaturae intelligentes, quod iussa DEI
innumeris in rebus illi exsequantur, summoque creatori mini-
strentur, hoc vnde creditu difficile, et quid in biblica hac veri-
tate rationi aduersum sit, vel minus probabile, aut maiestati di-
uinae incongruum? sanae mentis nemo perspicere valet. Ad
angelos autem malos, seu spiritus diabolicos, quod attinet,
quamuis eorum operationes, quas iis Scriptura S. tribuit, e phi-
losophicis principiis nemo deducere aut explicare queat; ta-
men contradictionem illae non vllam inuoluunt, aut pro impos-
sibili-

sibilibus possunt haberi, quamdiu essentiam spirituum, in genere, et angelicorum, siue bonorum, siue malorum in specie, vires item illorum, et quid operari valeant, quid non? haud habemus perspecta. Vti vero ab hac ignorantia, ad negationem rei minus prudenter pergeremus: ita verbo reuelato fidem ideo detrahare velle, longe foret iniquissimum. Ponam autem, esse aliquem ita iniquum, vt, quod mente sua non capit, negare statim sustineat; ponam item, in dubium vocari abs incredulo maligni spiritus operationes externas, sensibus percipiendas, quia, spiritum in corpus agere non posse, mente praeposuit: quo autem iure, quoue fundamento negabit Cacodaemonis operationes, non sensuales, internas, spirituales, hominibus maxime metuendas; a quibus vt assidua vigilantia nobis caueamus, vix satis possumus moneri. Omnium autem absurdissimum est, ipsam cacodaemonis existentiam a Naturalista, vel eius in gratiam, negari. Quid enim obstat, quominus Spiritus intelligens, sapiens, moraliter bonus, arbitrii autem libertate donatus, a concreata intellectus, et voluntatis rectitudine possit deficere, libertate sua abuti, in Creatorem suum contumaci rebellione peccare, ideoque a Creatore reiici, felicitate originali priuari, splendore suo exui, et ob summam malitiam aeternis poenis addici? Hoc autem omne, cum edocemur Scriptura sacra; e quo, quaeso, rationabili argumento fidem ei aliquis negabit, et, rem se ita non habere, spiritum talem apostatam non existere, probabit? Destitutus autem omni fundamento positiuo memoratus autor anonymus, mentis non modo perspicacia pollens, verum etiam scriptoris *γνῶσις* christiani speciem prae se ferens, omnem tamen, et bonorum, et lapsorum angelorum, seu diabolorum, existentiam negando, glossis temerariis eloquia diuina ita vitiat, et torquet, quasi venerationem illa, et attentionem mereantur nullam. In allegorias enim quod iam dixi, et parabolas vertit historice dicta, et propositionibus, verbisque clarissimis sensum petulanter infert, quem nullo modo admittunt, commentisque propriis, non raro monstruosis, textum sacrum in sensum, nescio quem, absurdum conuertit. Nihilo tamen secius, veritatem S. Scripturae eo non sollicitari putat, quod diabolicos spiritus, in sensu proprio neget,

get, vid. pag. 164. sq. et protestatur etiam, quod non velit Sadduceus haberi, p. 200. Caussam religionis reuelaræ et christianæ contra Libertinos, fortesque Spiritus, Rationalistas, et Naturalistas, autor agere velle, in præfatione videtur. Hos tamen postea ex illa ratione excusat, quod religionis doctrinæ, non ea, qua opus sit, claritate et dexteritate distincte proponantur, et, quod non expungantur talia, quæ non sint verosimilia, aut quæ religionem christianam reddant odiosam. His enim remotis, quin multi in rectiorem viam Naturalistæ quæant reduci, nequaquam dubitat. Quare cum Theologis res illi præcipue esse videtur. Postulat religionem talem, cuius doctrinæ et dogmata rationi sint plana, perspicua, in cunctis verosimilia, incomprehensibilis, id est, mysterii, nihil habentes. Huc etiam refert de diabolo doctrinam, et pag. 100. ait: *Ist es nun möglich, daß die Schrift keines andern Teufels und Satans gedenke, als, den ein ieder Mensch, durch Aufmerksamkeit auf seine eigne Natur, entdecken kan: so verschwindet alles anstößige in der Lehre der Schrift von diesem Feinde Gottes; So wird den Religions-spöttern eine Gelegenheit aus den Händen gerissen, die übernatürliche Offenbarung Gottes in den Augen flüchtig denkender Menschen deswegen lächerlich zu machen, weil das meiste von dem, was man sonst für Wirkung des Teufels gehalten hat, in neuern Zeiten, durch genaue Untersuchung, der Natur irdischer Dinge zugeeignet worden, und es also scheint, der Teufel sey eine Geburth der Unwissenheit und des Aberglaubens gewesen.* Semet eo peruenisse prædicat, Vorrede, pag. 7, daß eine unwiederstehliche Deutlichkeit alles unbegreifliche aus dem Lehrgebäude seines Glaubens an Christum vertrieben habe. Pergit: *Ich glaube alles, was Christus mich, für wahr zu halten, verpflichtet; nicht allein deswegen, weil es von ihm bezeuget worden ist, sondern auch, weil ich in denen, von ihm bezeugten Lehren, gar nichts unwahrscheinliches finde.* Sane, hic est protestatio facto contraria. Etenim, cum doctrina tam de bonis, quam de malis angelis, nihil habeat rationi contrarium, aut minus probabile, in S. Scriptura autem, et ipsius Christi passim verbis, clare contineatur, ac proponatur; manifestum est, quod, nullis validis inductus rationibus, autor has veritates respuat, neget, et e fide christiana exterminet. Interim suam se fidem atque

atque cognitionem in tuto ita collocasse opinatur, illaque capus est, suarum, per viginti annos, lucubrationum fiducia, ut, quod ait, talentum acceptum in terram defodere, et magnam ideo coram DEO culpam contrahere vereatur, sua inuenta suamque cognitionem nisi cum publico communicet; siquidem ea operosis meditationibus acquisiuerit ^{d)}. In Praefat. pag. 9, addit: *Ich lege ohne allen Kummer für meine, vieler Gefahr ausgesetzten, Ehre, jedermann meine Einsichten vor Augen, die ich nach langen und unverdrossenen Prüfungen, mit völliger Ueberzeugung für göttlich groß, und unumstößlich wahr, halten müssen. Vielleicht finde ich gar einen starken, wo nicht allgemeinen, Beyfall bey denen allen, welche nicht um irdischer Vortheile willen, die Vertheidigung alter Vorurtheile übernehmen, und sich nicht bey dem ruhigen Gebrauche der, ihnen selbst unverständlichen, Papagoien-Sprache zu schützen suchen.* In sequentibus, se quidem hominem esse, et errare posse, largitur; tamen se refutari posse, non credit. *Eine gründliche Widerlegung, scribit, wird nicht versfertigt werden können, wenn man in die heiligsten Wahrheiten nicht besser, als bisher geschehen, und bis in das innerste, eindringet.* Tantum sibi autor promittit de utilitate, et pretio suorum inuentorum. Melancholicus esse videtur, et acuti quidem ingenii; at, qui sapit nimis, et profundius iusto scrutatur, ubi opus erat fidei obedientia. Ex instituto libellum eius refutare nemo tentabit, nec villa illud necessitas requirit. Pridem enim contra BALTH. BECKERVM, de angelis malis doctrina est defensa, nec Autor a suis institutis et paradoxis, quibus, si quid recte conicio, totam Theologiam sub incudem vocare conabitur, opinionibus destit. Quantine laboris res foret, omnia dicta biblica, ab Autore

- ^{d)} Quenam Autoris sint inuenta propria, non aliunde desumpta, quis iudicabit! Varia variorum legisse, et adoptasse, videtur, pridem licet refutata, praesertim in Adaemonismi materia, ubi BALTH. BECKERVM, monstrosasque eius contra adserta Biblica exceptiones, ubique sequitur. Interim Autoris vices doleo, quod, veritatem inuestigando, tempus suum operamque collocauerit in vana meditatione, atque vaga scriptorum paradoxorum lectione. Quodsi verbo DEI reuelato fidem habuisset, superfedere iis omnibusque potuisset. Sed praeualuit apud ipsum Rationalismus, postquam, Scripturam diuinæ originis, et in omnibus suis assertis veram esse, credere noluit.

tore studiose deprauata, vindicare, et ad sensum literalem et naturalem reducere!

Capite primo: *von der Erkenntniß Gottes, und der Vernunft*, negat Autor, quod ethnicus et rudis ingenii homo eo peruenire possit, vt, esse aliquem DEVM, cognoscat; immo aliquando ita ratiocinatur, vt argutationibus suis, tanquam Philosophus spectatus, ab Atheismi confiniis prope abesse, iudicari possit. *vid. praesertim pag. 38. 39.* Capite secundo: *Von der göttlichen Eingebung der heiligen Schriften*, diuinam inspirationem, quoad libros V. Test. ad sola veri nominis prophetica restringit, in Libris Moysis, in Prophetis, et Psalmis; secundum 2 Petr. I. 20, Ioh. V. 46, Lucae XXI V. 27. Ultra autem talia de rebus futuris vaticinia, in rebus praesertim historicis, theopneustiam his libris non tribuit: Eodem modo iudicat de libris Euangelistarum et Apostolorum, quod adfuentiâ quidem, et quadam Spiritus S. illuminatione, conscripti sint; sed non immediata, verum mediata; sicut quiuis alius vir sanctus diuinas res ac veritates loqui possit ac scribere, absque, quod immediatus DEI concursus ei sit necessarius. Omnibus autem sanctis librorum scripturae vtriusque foederis autoribus suos adhaerere naeuos, nec illos in omnibus veritatem tradere, sed saepius errare, et hallucinari, cum Socinianis adfirmat; immo in schedâ illa, cui titulus: *Eden, oder Betrachtungen über das Paradies, und den, darin vorgestellten Begebenheiten*, quam edidit D. CAROLVS FRIED. BAHRDT, non veretur statuere, quod Moses, in suis libris, passim fabulas narrauerit, quas a veris factis, prudens lector facile queat dignoscere ^e). Capite tertio: *Von Daemonen, Teufel, Satan, und Hölle*, totus in eo est, vt, quod dixi, tam bonorum, quam malorum angelorum, tanquam substantiarum spiritualium existentiam, eorumque multo potius

^e) Quod libelli: *der freyen Betrachtungen der Religion für denkende Leser*, et Schedae, sub tit. *Eden*, vnus sit autor idemque, inde elucescit, quod autor *der freyen Betracht.* p. 200. scribat: *Daß unsere erste Vorfahren gar wohl durch ihre natürliche Triebe allein zum Abfall von Gott haben verleitet werden können, habe ich anderswo dargezhan.* Atqui hoc factum esse, deprehendo in Schedâ illa: *Eden. etc.*

porius operationes neget. Bonorum angelorum nomine in Scriptura intelligi vult: *virtutes et operationes diuinas*, pag. 196. seq. Nomine autem diaboli et Satanae, *prauas in homine concupiscentias, ad peccandum irritantes, corruptionem item cordis humani, post lapsum protoplastarum*. Vtrasque in Scriptura personificari ait, pag. 135, 139, id est, de iis, quasi de personis, dici; id quod de aliis rebus moralibus in Scriptura pariter frequenter occurrit. Quare, de Angelis, de Satana, ac Diabolo Scripturae effata non, nisi moraliter et parabolice sint accipienda. Iudaeorum autem opinionibus Christum, ait, et Apostolos semet accommodasse, quia Iudaeis in hoc contradicere, vsum nullum habuisset. Hunc diabolum, docet, in sanguine hominis latere, prauosque affectus subinde ciere. *Infernum et gehennam non quendam supplicii locum, sed damnatorum statum; ignem infernalem, eiusque cruciatum aliud nihil esse statuit, quam extremam illam aeternamque poenam, qua consuetae, durante in terris vita, concupiscentiae damnatos multo maiore ac flagrantiore, quam olim, in vita corporis, impulsu, et longe vehementissima irritatione, continuo lacestant, quibus tamen satisfacere, flammansque suum desiderium explere, omnino non possint. Impossibilitatem absolutam pariter atque aeternam; quin damnati votorum suorum ardentissimorum compotes fieri queant, maximum dolorem, summam desperationem, ineffabilemque tristitiam iis allaturam esse*. Sub schemate ignis *inextinguibilis* hoc desiderium in Scriptura pingi, asserit p. 218, 222; alium enim, et veri nominis ignem non posse intelligi; quia spiritus a nullo igne tangatur, spirituale et immortale damnatorum corpus nec laedi nec dissolui possit, quod tamen necessario fieret, si ad sonum literae crederemus, quod verus ignis in inferno damnatos excruciaturus sit. In cunctis hisce Scripturae dicta, ut cum erroribus suis ea concilier, mire torquet, eorumque sensum verum deformat, et adulterat. Itane, cuncta in allegorias et parabolas conuertendo, omnis tollitur certitudo exegetica, et via sternitur, ut quoduis Phantasiae figmentum, cum Scriptura S. concilietur, aut ex ea eruatur? Capite IV. *Von der Auferstehung der Todten*. Autor contra resurrectionem corporis eiusdem, quod mortuum ac putrefactione dissolutum erat, pugnat. Annihlari illud, et corpus nouum

nouum in resurrectione creari, mauult. Adeo Christi exanimatum corpus in sepulcro annihilatum esse, nouumque longe aliud e sepulcro prodiisse, lectoribus suis persuadere cupit. De nouis damnatorum corporibus quaerit: *Ist nicht auch ein neuer Leib der Verdammten ihr eigener Leib?* Pergit p. 261: *Wie viele aus der Schrift hergenommene Beweise werden noch durchstrichen werden müssen!* Sollte es wohl weniger Mühe kosten, alle aus der Schrift hergenommene untüchtige Beweise aus den Lehrbüchern der Gottesgelehrten auszufegen, als, die Erzählung des Lebens der Heiligen von Erdichtungen zu reinigen; et pag. seq: *Wann werden wir doch aufhören, über Worte zu zanken, und durch uneigentliche Ausdrücke die Gewissen zu verwirren?* Der, für die Auferstehung des irdischen Leibes mit großem Eifer fechtenden, ihre Lehre macht den Glauben an die Auferstehung der Todten, wo nicht unmöglich, doch sehr schwer! At quare? nonne, quia humana ratio modum rei non capit? Autor interim de eiusdem corporis resurrectione veritatem non satis recte capere, et ad idem corpus referre videtur *accidentalia etiam*, quae in corpore viuo erant temporaria, mutabilia, superflua; nec attendit ad id, quod corpus spirituale iam lateat in corpore viuente naturali, crasso et multis modis mutabili. Vid. 1 Cor. XV. 44. 46.

Sed cuncta haec Autoris mitto, cum ea excutienda et refutanda haec pagina nec capiat, nec praesens institutum postulet. Tantum, occasione *Capitis III*, in quo diabolici spiritus non modo operationes, verum etiam existentiam ipsam Autor negat, hoc noto doleoque, quod ille non solum grauiter erret, et se aliosque sua hypothese fallat; verum etiam, quod Codaemoni, quem ex mundo semet exterminasse, frustra credit, qui autem sine mentis eius operatione nimis certo viuitt, grassatur, et animabus humanis subinde insidiatur, gratam, immo gratissimam, praeter, quod id cogitet, operam in hoc praestet, quod, non dari tantum hostem, non existere diabolum, sibi aliisque persuadere studeat. Quantum enim ad prius spectat, non adeo leuis, et salutis periculi expers omnino, error est, non dari diabolum, non existere spiritus satanicos et infernales, sed, quidquid de iis tradatur, fabulam redolere. Vanae quidem mentis homines oblicere solent, ad fidem christianam

nihil referre, an credant diabolum, an non? Fidei enim articulum, non esse, nec in diabolum credendum. Sed rudibus his, ac vecordibus respondetur, aliud esse, *credere Diabolum* (scilicet quod, teste scriptura, existat malus ille spiritus,) aliud: *credere in diabolum*. Posterius et horrendum est, et absurdum; prius iusto nititur fundamento, verbi nempe diuini autoritate, et clarissimo effato. *In vnum solum DEVM credimus*, hoc est, illum fatemur, veneramur, adoramus, eique in solidum confidimus: maligno autem spiritui in baptismo abrenunciauimus, illum detestamur, fugimus, et, ne in potestatem eius, per Christum redempti, redigamur, fide, precibus, et spirituali vigilantia cauemus. Perperam haec in Ecclesia docerentur, nisi existeret vaser talis, potens, et reformidandus hostis, quem S. Scriptura appellat: *principem huius mundi, qui opus suum habet in filiis infidelitatis, Ephes. II. 2. qui regnat in tenebris mundi. Ephes. VI. 12. qui est serpens antiquus, Apoc. XII. 9. leo rugiens, 1 Petr. V. 8, antagonista, qui nos apud DEVM accusat die nocteque, Apoc. XII. 10.* De maligno spiritu, eiusque potestate ac insidiis doctrina, religionis articulus est, non quidem ordinem salutis directe ingrediens, attamen *indirecte*. Illum enim praeferre negando, non tantum negas veritatem aliquam, quam verbum DEI tot eloquiis docet, atque confirmat (quae certe eloquia saepius dicti Autoris vanis argutationibus, nugatoriisque explicationibus *f*), non infirmantur, aut refelluntur, vt tibi potius

- f) Nugae sunt, quae Autor passim affert, et quibus lectorum suorum patientiam tentat. E. gr. Ad ea prouoco, quae garrit p. 139 — 143. de eiectis a Christo daemonibus, qui, exeuntes ex homine, fues. inuadendi licentiam a Christo petiere *Matth. VIII, 28.* De satanica item tentatione Christi *Matth. IV. pag. 113. sqq.* Dici vix potest, quanta proteruia has ab Euangelistis consignatas historias peruertat. Speciminis loco sequentia dabo. tanquam Fanaticismi exegetici documenta. In prima nimirum historia: de daemonibus, quos Christus allocutus et eorum nomen perecontatus est, ita habet: *Christus hat die Dämonen also angeredet, als den Sturmwind, und das Meer, in seiner Länger Gegenwart. Ein Prophet und Apostel fragen den Todt und die Hölle, wo ihr Stachel sey? Weil daraus aber nicht folget, daß jene geistliche Substanzen seyn, so haben auch die Dämonen von Christo können gefragt werden, ohne geistliche Substanzen zu seyn.* Obiicit

potius, per reuerentiam deo dicenti debitam, fides illis sit habenda) sed negas simul summum illud Sospitatoris tui opus et beneficium, quo te e potestate diaboli atque inferni, suo sanguine, sua morte, sua victoria, redemit et eripuit. Negas victoriam Christi, a diabolo, hoste potentissimo, quem hominum nemo vincere poterat, gloriosissime reportaram; siquidem *exiit principatus ac potestates infernales, et ostentauit palam, triumphans de illis per seipsum. Coloss. II. 15.* Meritum ergo Christi, et quod pro te fecit, existentiam et opera diaboli negando, mutilas et non satis aestimas celebrasque: Quod, an absque peccato, et culpa haud leui a te fieri

Obiicit sibi: *Aber sie haben geantwortet, ihr Name sey Legion; Respondet, die Menschen seyn durch Christi göttliche Kraft genöthiget gewesen, der figürlichen Frage gemäs, im Nahmen moralischer Dinge, eine Antwort von sich zu geben. So habe ia Bileams Eselin geredet. Diaboli ex obfesso responsionem; Er heiße Legion, ita exponit: alles was man Daemonen nennet, mache ein einziges, tausend Köpfe habendes, Thier aus, nemlich die in unzählig schädlichen Folgen fortwürckende Sünde; Das ist, ait: der, die Menschen verführende, Teufel, der diese seine Verführung tausend unterschiedliche Nachtheile hervorbringen läffet. Obiicit: Die Daemonen haben durch den Munde des Besessenen sich beschweret, daß Christus sie vor der Zeit quäle! Respondet inter alia; Christus habe den Besessenen selbst in den Mund gegeben, was sie, in der vermeinten Person des Daemons, reden müssen. Daß die Daemonen sich über eine Quahl beklagen, und Erlaubnis bitten, in die Schweine zu fahren, könne, fatetur, nicht erkläret werden, wenn die Geschichte nicht eine thätige Parabel sey. Man nehme aber, inquit, an, daß unter der Person des Daemonen die herrschende Sünde, oder die herrschenden natürlichen Triebe vorgestellt werden, so wird diese Geschichte ungemein lehrreich gemacht werden. Die Daemonen nennen das ein Quahl, wenn Christus sie abhält, ihr Werck fortzutreiben, weil sie dieses zu thun gelüsten. Nach dem Parabolischen Verstande zeigt dies nur an, daß Christus diejenigen Würckungen gehemmet habe, die die Natur zu verrichten geneigt war. — Die Daemonen wollen in den Schweinen ihre Würckungen fortsetzen. Dies heist in der parabolischen Sprache so viel: Die schädlichen Würckungen des blinden Gehorsams gegen fleischliche Triebe, welche, auf Gottes Befehl, die Menschen bestrafen sollten, wollen sich, nach Christi Absicht an Schweinen aufs deutlichste offenbaren. Dieses Vieh ist seiner Natur nach geneigt, dem Stoffe eines blinden Triebes, mit Gefahr sei-*

fieri possit? facile arbitraberis ipse; eo quidem potius, quo magis omni iusto negandi fundamento cares morosus, aut fciolus.

His ita delibatis paucis memet conuerto ad id, quod ex hactenus dictis consequitur, mihi praeipue dicendum est, nimirum, quod Cacodaemonis, eiusque regni magna interfit, vt, ne cxisistere quidem, hominibus credatur, et quod opera illi omnino grata praestetur, quando, impugnando Scripturae fidem, eo quis adiuuat, vt homines in hunc errorem inducantur, eumque omni securitate alant. *Primo* enim, quid truculentus hic hostis aliud sedulus quaerit, quam seducere, irretire, perdere, hominem, eumque, quem deus Christi sanguine redemptum, coelesti suo regno addixit, eique aeternam felicitatem

nes Lebens nachzugeben, und kan ein Bild der größten Vabesonnenheit seyn. — Es läuft mit größten Vngestüm dahin, wohin es ein ungefabrer Zufall treibt, ohne sich darum zu bekümmern, ob es den Hals brechen oder sich ersäuffen werde. — Christus verweist also die herschende Triebe dahin, wohin sie nach Gottes Absicht gehören. Egregie, scilicet! Historiam autem de tentatione Christi satanica, ita tractat, vt per *satanam*, qui Christum tentauerit, intelligi velit *instinctum Christi naturalem*, seine natürliche Triebe, doch ohne einige Befleckung, vt, in deserto, seinen starcken Hunger, nach 40tägigen Fasten. Per cum autem, qui ad Christum in deserto accessit, intelligit *impium aliquem et nequam Iudaeum*, der ihm, in Gegenwart mehrerer Menschen, als Zeugen seiner Standhaftigkeit (weil ja sonst die Versuchung Christi keinen Zweck, oder Nutzen gehabt hätte, indem Gott von der Standhaftigkeit Christi ohnedem genug überzeugt gewesen) allerley Vorschläge gethan, wodurch er sich hätte versündigen können. Idem sentit Autor Hypomnematum zur Babrdtschen Dogmatic, pag. 206. seq. et, extra hanc explicationem, tentationis Christi historiam appellat ein *unauf lösliches Rätsel*. Spatium hoc plura non patitur. Addo tamen, quae clausulae loco p. 220. prior Autor scribit: So ist denn bey der Versuchung Christi nichts vorgegangen, das von bloßen Menschen nicht hätte verrichtet werden können. Solange aber dem Teufel, und Satan nur solche Wercke zugeschrieben werden, solange hat man so wenig Ursache, eine, ausser dem Menschen da seynde geistliche Substanz unter diesen Worten zu verstehen, als man an ein solches Wesen gedencket, wenn von der Sünde, oder dem Tode, als von einer Person, geredet wird; oder, wenn alle Lasterer des Christenthums als eine einige Person, vorgestellt werden. * Tim, III, 7.

tem promisit, a DEO auellere, ad peccandum irritare, in suam, mediante carnali securitate, potestatem rapere, et aeternae tandem salutis iure ac spe priuare. Tentat illud indefessus, et modis innumeris, temperamento hominis, et mentis inclinationi naturali, aetati, annis, vitae generi, statui ac conditioni, negotio, societati, occasione, accommodatis. Cordis enim humani adita, et affectus praedominantes optime nouit, et hamo suo escam adpendit singulis singulariter gratam. Haec animae suae pericula contemnit, qui, ea sibi imminere, et ab hoste infernali parari, non credit. Astutum *πειρασμῶν* non nouit, et ab innumeris eius *μεθοδεύσεως*, suspensisque sibi tendiculis non cauet. Verbo autem veritatis admonemur, vt continuo vigilemus, animamque nostram saluam seruemus, et quidem *πρὸς φόβον, καὶ τρεπόμεν* Phil. II, 12.

Pone, abs insidiis diaboli nos omnino immunes esse, pone, non dari aduersarium extra nos positum, qui animae nostrae interitum omni hora quaerat; quid quaeso tali Apostoli admonitione opus foret? sacrae autem pandectae exempla eorum ab oculos nobis ponunt, qui astutia diaboli supplantati, grauissime peccarunt. Malignus spiritus erat, qui blandis verbis, qui mendaciis, et falsis promissis, primos nostros parentes seducebat, illosque, cum rota eorum posteritate, aeterna morte perdere satagebat, et maledictum suum scopum plene obtinuisset, nisi diues misericordia DEVS illis, in Filio suo vnigenito, ex aeterno periculo emergendi auxilium parasset. Cocodaemon erat, qui Dauidem incitabat, vt populum Israelem numerando, aut superbia, aut suae potentiae fiducia, aut erga DEVM diffidentia, iram iustissimi Numinis in se, et populum integrum concitaret. 1 Chron. XXII, 1. idem Iudam Ischariothem, ad vendendum, prodendumque, Petrum, ad abnegandum Iesum, commouebat. Luc. XXII, 3. 31. Idem resti suauincitos tenet etiam peccatores refractarios. 2 Tim. II, 26. Itaque, sicut assidua vigilantia spiritualis, et circumspectio, ne a diaboli insidiis capiamur, nobis commendatur. 1 Petr. V, 8. 9. Conf. Apocal. XII, 12. Ita ad securitatem carnalem et somnolentiam spiritualement facit falsa, quod nullus existat malus spiritus, quod non detur diabolus, quod nulla sint eius opera,

opera, nullae seductiones, aut tentationes, persuasio. Perinde hoc esset, ac si militibus excubius agentibus, persuaderetur, nullum esse uspiam hostem, palantibusque ouibus, quae de lupis feruntur, meram fabulam esse. Sic improuisos et veterano sopitos facilius occupat veteratorius ille animarum humanarum hostis.

Secundo, quod ex antecedentibus sponte sequitur: Homo, qui, diabolum non existere, sibi que a tali hoste nihil metendum esse credit, ille preces ad DEVM serias, pro impetrandis custodia, et auxilio ejus, Sanctissimi item Spiritus regimine, assiduo fundendas, tanquam haud necessarias, negligit, nec deuotas ei quotidie, pro his omnibus sibi clementissime praestitis, gratias offert. Ita non solum debito cultu et honore DEVM temere priuat, et animae periculum, licet verbo diuino contra admonitus, caecus subit; verum etiam, ut iustissimum Numen manus suas tuatorias, et rectorias subtrahat, illumque propriis, quibus stolidè confidit, viribus permittat, omnino meretur. Quo facto miser homo in laqueos diaboli incidit, auxilio diuino iuste destitutus. Id autemerat, quod spiritus infernalis operabat. Regno enim eius conducit, illudque augetur, si imprudentes ac improuisos plures aucupari datur. Mauult enim ignotus nocere securis multis, quam cognosci sapientibus ullis; bene gnarus, quod, quibus rectè cognoscitur, vigiles et sacra panoplia armatos offendat, fideique clypeo tectos. *Ephes. VI, 10. seqq. Apocal. XII, 11. g)*

Tertio, Cacodaemoni, eiusque regno, quod ne existere quidem credatur, immo, existere negetur, multum interest; quia, negato hoc, de angelis lapsis, articulo, negantur necessario religionis reuelatae articuli plures; aut, si admittuntur, anticipitis tamen sunt, ac incertae explicationis. Tales sunt: de origine mali in mundo, de lapsu Protoplastorum, de Victoria Chri.

- g) Interest Diaboli, ne ex vnguibus leo cognoscatur; propterea, teste Apostolo, 2 Cor. XV, 14. non raro in angelum lucis semet transformat. Ideoque non abs re D. HEYMANNVS, *Erklär. des N. T. ad Matth. IV*, opinatur, quod diabolus, in deserto ad Christum accedens, splendore magno adscititio coruscans, adparuerit, ut Christo cum extrema fame tunc colluctanti, quod sanctus angelus, immo archangelus esset, persuaderet, ac salutare Christo consilium suppeditare velle, crederetur.

Christi a serpente infernali potentissime reportata; tandem, de inferno ipso, ac poenis infernalibus, spiritibus diabolicis praecipue paratis. Diabolum, peccati et omnis iniquitatis autorem esse, et peccasse ab initio, testatur *Ioannes*, 1 *Ep.* III, 8. eundem esse ἀνδραπομων, ac mendaciorum patrem, docet Christus, *Ioh.* VIII, 44. illudque probat historia lapsus primorum hominum, quam *Moses* tradit. *Gen.* III. Quod aeterno supplicio, aeternisque cruciatibus, in societate diabolorum, damnatis hominibus flagitiorum suorum poenae dandae sint, saluator ibidem asserit *Matth.* XXVI, 41. Conf. *Apocal.* XX, 10. 15. Quae Autor noster anonymus, tam in *Scheda*, supra iam memorata, sub titulo: *Eden* etc. quam etiam in *den freyen Religions Vntersuchungen*, contra omnia haec adfert, non nisi somnia sunt, accerebrina, et falsa textus sacri interpretamenta; talia, quorum autor non est Spiritus S. sed, per ingenii libidinem, spiritus malus et mendax, veritati verbi diuini insensissimus. Qui enim a sensu plano naturali et proprio S. Scripturae friuole abit, et suas, contra, allegorias quam longissime petitas, textui infarcit, is non veritatem sed mendacia sectatur, et sacrum textum impius profanat; nec ullum supererit dogma, quod e verbis Scripturae tuto possit probari. Hoc cunctis autem diabolo erit longe gratissimum et exoptatissimum? Pro odio enim, quo DEVM ipsum prosequitur, hoc totus vellet, vt sanctissimum Numen hominibus credatur peccati autor; quod lapsum voluerit, posueritque protoplastis praeuaricandi ansam, et offendiculum, aut etiam in bono perseverandi viribus eos non satis instruxerit. Vellet item Diabolus, vt, negato inferno et igne infernali, homo impius eo liberius peccet, comminationes diuinas insuper habeat, omnemque flagitiorum poenam credat, taedium duntaxat quoddam esse, inde resultans, quod flagrantes suas cupiditates, quas viuus olim in mundo explere studuit, damnatus nunc in aeternitate explere amplius omnino nequeat. Quare hanc poenam tolerabilem forte, et non valde pertimescendam esse, ratas, eo securius in hac vita peccare, suisque concupiscentiis eo auidius in hac vita plenissime satisfacere pergeret, ita, vt futuri status metum parum afficiatur, et, vt a facinoribus desistat, neutiquam commouea-

C

mouea-

moueat. Ita homines multos, resti sua arctius constrictos, in sua potestate Satanas retineret.

Satis tandem pro suo regno Satanas lucratur, quando id obtiner, erroribus et falsis interpretationibus ut fides verbi diuini labefactetur, eique, quasi incerta, et falsa doceat, impu-
tetur; siquidem de spiritu satanico, et eius operibus multa lo-
quatur, habeatque sensu litterali, quae tamen falsa sint, nisi alle-
gorice, aut parabolice intelligantur. Ita enim Scripturae dig-
nitas, claritas, veritas, diuina origo, et normalis ad fidem au-
toritas, non tam in dubium vocandae, quam potius directe ne-
gandae essent. Quantum autem S. Scripturae derogatur, tan-
tum accrescit regno tenebrarum, eiusque principi, tunc maxi-
me, quando, illum nunquam existisse, audacter propugnatur.
Quin autem ipse Cacodaemon, omnis erroris et mendacii au-
tor, erroribus etiam his, quod ipse non existat, quod nulla sit
eius potestas, nullum eius regnum, nullus infernus, ignisque
infernalis, manus praebet obsterices, illudque quaerat, ut ho-
minum mentes excoeret, et a salutaris veritate abducatur, dubi-
tari minime debet. Semer enim facile immiscet cogitationi-
bus meditationibusque hominum temerariarum, rationalismo
et falsa sapientia corruptorum. Immo, nisi vigilamus, iis etiam,
quae bona cogitamus, atque intendimus, venenum suum facile
adspersit, et operam dat, ut ad malum applicet, aut a scopo
bono ea auerrat. Veritatem enim libenter permiscet falso, et
mendacio, illam ut adulteret, huic autem viam sternat ad ho-
minum corda. Quare, ut paucis multa dicam, qui diabolus
eiusque existentiam, opera, regnum, negat, ille verbum DEI
adspersit, et, ne ad seipsum quidem, suaeque interna, ac co-
gitata iuste attendit: Secus enim facile secum deprehenderet,
oportere necessario, ut detur extra nos ens quoddam reale
spirituale, pessimum, suggerens nobis inuitis, cogitationibus
nostris etiam optimis pessima saepius, et aliquando etiam blas-
phoema, talia, quae, DEVM reueriti, damnamus et abomina-
mus, quae autem nemini, nisi turpiter insufurranti et impu-
dentissime vexanti Beelzebub, qui toties repulsus, semper tamen
redit, suosque insultus reperit, tribuere possumus. Quales sug-
gestio.

gestionem Scriptura S. appellat *tela ignita diaboli*. *Eph. VI. 16.* Haec is contra pios euibrat plerumque, et sagacissime parci-
tis, quibus, se omnino in rerum natura non esse, totamque de
malis angelis in Ecclesia doctrinam superstitionem atque fabu-
lam redolere, ut persuadeat, consultum ducit: Donec, suo tem-
pore, funesto eos terrore exciter, et inclamet, ut Samsonem
Delila, *Judic. XVI. 20.*

Huic nunc meditationi ut colophonem imponam, Vos, *Ci-
ues Honoratissimi*, verbis compello Apostoli, *2 Petr. III. 17.*
*Vos itaque dilecti! cum praesciatis haec, caute nobis, ne nesa-
riorum errore una abducti, excidatis e propria stabilitate! Horta-
tus erati Epist. I. Cap. V. 8. Sobrii estote; vigilate, quia aduer-
sarius vester, diabolus, sicut leo rugiens circumit, quaerens, quem
absorbeat.* De inhabitantibus cordis concupiscentiis, prauis-
que sanguinis nostri irritationibus personificatis, id est: ora-
tionis flore, quasi personae essent, a nobis diuersae, pictis, siue,
de diabolo, tropice intellecto, haec accipi debere, a saepius
memorato autore anonymo nemo sibi persuaderi permittat.
Cuncta enim praedicata, et subiecti ipsius cum leone rugiente,
praedamque quaerente, comparatio veram personam hostem-
que versutum, extra nos existentem, contestato designant.
Is autem astutus, et truculentus hostis, qui animas nostras, ad
infidelitatem, ad peccata, ac facinora seducendo, aeterno exitio
perdere intendit, Cacodaemon est, angelus apostata, a facie
DEI reiectus, spiritus infernalis, Serpens antiquus, et draco
magnus, qui vniuersum orbem seducit, cum tota sua cohorte.
Huic fide est resistendum, huius opera sunt fugienda, contra
hunc panoplia spiritualis est induenda, ab huius mendaciis, frau-
dibusque nobis est cauendum, huius tendiculae christiana pru-
dentia sunt detegendae, et euitandae. Fiet hoc feliciter, si DEVM
ardenter imploramus, auxilium eius quaerimus, in spirituali so-
brietate viuimus, et bonos angelos morum sanctitate imitatur.
Contemnamus ergo stolidos hos, qui, de angelis, tam bonis,
quam malis, vtrorumque etiam operationibus doctrinam, ve-
luti superstitionem reiciunt. Quid veritas sit, quid supersti-
tio? scioli hi, qui verbo DEI fidem detrahunt, omnino ne-
sciunt.

sciunt. Longe itaque a nobis faceffant, qui diaboli existen-
tiam negantes, magnam apud illum gratiam ineunt. Vt re-
ctius sapere incipiant, faxit DEVS!

P. P. FESTO S. MICHAELIS, SVB SIGILLO
RECTORALI.
ANNO MDCCLXXII.

gestiones Scriptura S. appellat *tela ignita diaboli*.
Haec is contra pios euibrat plerumque, et
iis, quibus, se omnino in rerum natura non
malis angelis in Ecclesia doctrinam superstiti-
lam redolere, vt persuadeat, consultum ducit:
pore, funesto eos terrore excitet, et inclam-
Delila, *Iudic. XVI. 20.*

Huic nunc meditationi vt colophonem in-
ues *Honoratissimi*, verbis compello Apostoli,
Vos itaque dilecti! cum praesciatis haec, cauetis
riorum errore una abducti, excidatis e propria se-
tus erati Epist. I. Cap. V. 8. Sobrii estote; vi-
sarius vester, diabolus, sicut leo rugiens circum-
absorbeat. De inhabitantibus cordis concu-
que sanguinis nostri irritationibus personifica-
tionis flore, quasi personae essent, a nobis diu-
de diabolo, tropice intellecto, haec accipi
memorato autore anonymo nemo sibi per-
Cuncta enim praedicata, et subiecti ipsius cum
praedamque quaerente, comparatio veram p-
que versutum, extra nos existentem, cont-
Is autem astutus, et truculentus hostis, qui an-
infidelitatem, ad peccata, ac facinora seducens
perdere intendit, *Cacodaemon* est, angelus
DEI reiectus, spiritus infernalis, Serpens an-
magnus, qui vniversum orbem seducit, cum
Huic fide est resistendum, huius opera sunt
hunc panoplia spiritualis est induenda, ab huius
dibusque nobis est cauendum, huius tendicula-
dentia sunt detegendae, et euitandae. Fiet hoc
ardenter imploramus, auxilium eius quaerimu-
brietate viuimus, et bonos angelos morum san-
Contemnamus ergo stolidos hos, qui, de ang-
quam malis, vtrorumque etiam operationibus
luti supersticiosam reiciunt. Quid veritas fi-
tio? scioli hi, qui verbo DEI fidem detrahi-

C 2

19

I. 16.
parcit
ue de
fabu-
tem-
onem

s, Ci-
17.
nesa-
orta-
duer.
quem
auis-
ora-
sue,
epius
ittat.
ente,
tem-
nant.
s, ad
xitio
facie
raco
orte.
ontra
frau-
pru-
EVM
i fo-
mur.
onis,
ve-
rfti-
ne-
unt.

